

یاسای خویندنی بالاو لیکۆلینهوهی زانستی ههریمی کوردستانی عێراق

بهناوی خوای بهخشندهو میهرهبان
بهناوی گهلهوه
نهنجومهنی نیشتمانی کوردستانی عێراق
ژماره‌ی به‌یار: ۳۰
میژووی به‌یار: ۱۹۹۳/۶/۹

«به‌یار»

به‌پیتی حوكمه‌کانی برگه‌ی (۱) له‌ماده‌ی (۵۶) ی یاسای ژماره‌ (۱) ی سالی ۱۹۹۲ و له‌سه‌ر پێشنیاری نهنجومه‌نی وه‌زیران، نهنجومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق له‌دانیشتنی رۆژی ۱۲/۵/۱۹۹۳ دا به‌یاری ده‌کردنی نه‌م یاسایه‌ی دا:

یاسای ژماره‌ (۱۲) ی سالی ۱۹۹۳ یاسای خویندنی بالاو لیکۆلینهوه‌ی زانستی ههریمی کوردستانی عێراق

ماده‌ی یه‌که‌م:

- مه‌به‌ست له‌م وشانه‌ی خواره‌وه بۆ مه‌به‌ستی نه‌م یاسایه‌مانا‌کانی ته‌نیشتیانه:
- ۱- کوردستان: کوردستانی عێراق.
  - ۲- ههریم: ههریمی کوردستانی عێراق.
  - ۳- نهنجومه‌نی نیشتمانی: نهنجومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق.
  - ۴- نهنجومه‌نی وه‌زیران: نهنجومه‌نی وه‌زیرانی ههریم.
  - ۵- نهنجومه‌ن: نهنجومه‌نی خویندنی بالاو لیکۆلینهوه‌ی زانستی ههریم.
  - ۶- ده‌زگا: ده‌زگای په‌یمانگا هونه‌رییه‌کانی ههریم.

ده‌روازه‌ی یه‌که‌م داهه‌زاندن و ناما‌له‌ج‌کان

ماده‌ی دووهم:

نهنجومه‌نێکی به‌پیتی نه‌م یاسایه‌ بۆ خویندنی بالاو لیکۆلینهوه‌ی زانستی پتکدی که به‌پیتی ماده‌ (۱۰) ی یاسای ژماره‌ (۳) ی سالی ۱۹۹۲ به‌سه‌رۆکایه‌تی نهنجومه‌نی وه‌زیرانه‌وه‌ ده‌به‌سترتنه‌وه.

ماددهی سێهه:

ئهنجومه ن سیاسهتی خۆیندنی بالاو لیکۆلینهوهی زانستی بۆ دهزگاکانی خۆیندنی بالا له ههرێمدا دادهڕێژهی و نهخشهه تایبهتی بۆ زانکۆکان و دهزگای پهیمانگا هونهربیهکان دهکێشی و لهیهک نهخشه دا بۆ هه موو ههریمی ریکدهخا و سه پرهشتیی جێبهجێ کردنی بهباشی دهکا و کۆنکره ده بهستی و کاروباری نێردراوان و هاتووان (المبعوثین والوافدین) و په یوهندیی روشنبیری بهرێوه دهبا.

ماددهی چواره:

ئهنجومه ن به سه روکایه تیی سه روکی ئهنجومه نی وهزیران و ئه ندامه تیی ئه مانه پێکدێ.

- ۱- جێگری سه روکی ئهنجومه نی وهزیران جێگری سه روک .
- ۲- وهزیری پهروه ده.
- ۳- سه روکه کانی زانکۆکانی ههریم.
- ۴- سه روکی دهزگای پهیمانگا هونهربیهکانی ههریم.
- ۵- جهوت له ئه ندامانی دهسته کانی دهرس و وتنه وه (الهیئات التدریسیه) له وانهی به پله ی پرۆفیسۆر (استاذ) یا پرۆفیسۆری یاریده ده (استاذ مساعد) له کاتی پێوستیدا له گه ل له بهرچا و گرتنی بواره کانی پسپوریدا.

ماددهی پێنجه:

ئهنجومه ن ئه م ئه رک و تایبه تکاری یانه به جێ دینی:

- ۱- بریار له سهردانی نه خسه پێوسته کانی په ره پێدانی بهرنامه کان وهاندانی بزوتنه وهی دانان و لیکۆلینه وهی زانستی و وهرگیران له زانکۆکان و پهیمانگا هونهربیهکاندا.
- ۲- دانانی نه خسه ی پێوست بۆ هاندانی زانستی و ئاکادیمی زمان و روشنبیری ناشووری و تورکمانی له کوردستاندا.
- ۳- پێشکه شکردنی پرۆژه ی بوجه ی گشتیی زانکۆکان و پهیمانگا هونهربیهکان.
- ۴- دانان به دهزگا زانکۆیی و زانستیی بیانییهکاندا و بریار له سهردانی بنچینه کانی هاو تایی (تعادل) پله و باوهرنامه زانستی یهکان.
- ۵- دیاریکردنی بنچینه گشتیی که کانی وهرگرتن له زانکۆ پهیمانگاکاندا.
- ۶- پێشپاز کردنی دامهزراندنی زانکۆی تر یا هه لوه شانده وه یا له یه کدان یا گواستنه وهی هه ندیکیان له ههریمدا.
- ۷- بریار له سهردانی کردنه وهی کۆلیج و پهیمانگای نوێ له ههریمدا.
- ۸- پێشپاز کردنی دامهزراندنی سه روکه کانی زانکۆکان و سه روکی دهزگا و عه میده کانی کۆلیجهکان و پهیمانگا هونهربیهکان له ههریمدا.
- ۹- بریار له سهردانی ریکه و تنامه ی هاوگاریی روشنبیری و زانستی له گه ل لایه نهکان و زانکۆکان و دهزگاکانی تر له ده ره وهی ههریمدا.
- ۱۰- نامه ده کردنی راپۆرتی سالانه سه باره ت به باری خۆیندنی بالا له ههریمدا و پێشکه شکردنی به ئهنجومه نی وهزیران.

- ۱۱- سه‌لماندنی رتیکه و تنامه دووقولییه‌کانی نیوان زانکۆکان و ده‌زگا و ده‌زگا زانستی و رۆشنبیرییه‌کان له ده‌ره‌وه‌ی هه‌رتیما.
- ۱۲- پێشنیاز کردنی دامه‌زراندنی کارگه‌رانی په‌یوه‌ندی رۆشنبیری له ده‌ره‌وه‌ی هه‌رتیما له کاتی پتویستی دا.
- ۱۳- ده‌رکردنی رێنمایی بۆ به‌ده‌یه‌تانی ئه‌و نامانجانه‌ی سه‌ره‌وه‌.

ماده‌ی شه‌شم:

ئه‌نجومه‌ن مقررریکی ده‌بێ بۆ به‌رتیوه‌بردنی کاروباری ئه‌نجومه‌ن که له‌لایه‌ن ئه‌نجومه‌نی وه‌زیرانه‌وه له پسه‌پۆرانی بواری خۆتندنی بالا داده‌مه‌زێ و نه‌رگی رتیکه‌خستنی به‌نامه‌ی کاری ئه‌نجومه‌ن و نووسینی مه‌حزه‌ری کۆبوونه‌وه‌کانی و تۆمارکردنی بریارو نامۆزگاری و راپۆرته‌کانی به‌جێ دینی و راگه‌یاندنیه‌ن به‌لایه‌ن په‌تیه‌ن‌دیاره‌کان له‌ساوه‌ی هه‌فته‌یه‌که‌دا له ده‌رچوونیه‌نه‌وه به‌دواداچوونی ئه‌م کاروبارانه لای ئه‌ولایه‌نانه‌ی پێیانر گه‌یه‌نراوه زانیینی ئه‌و هه‌نگاوانه‌ی بۆیان نراوه به‌رزرکونه‌وه‌ی راپۆرت له‌باره‌یانه‌وه بۆ ئه‌نجومه‌ن.

ماده‌ی هه‌وتهم:

ئه‌نجومه‌ن بۆی هه‌یه له‌ژنه‌ی هه‌میشه‌یی یا کاتی له ئه‌ندامانی یا له‌که‌سانی تر به‌پیتی پتویستی پتیک بیتی بۆ لیکۆلینه‌وه‌ی ئه‌و باسانه‌ی ده‌خه‌رتنه به‌رده‌م ئه‌نجومه‌ن و ناماده‌کردنی راپۆرت له‌باره‌یانه‌وه پتیش سه‌یرکردنی ئه‌و باسانه‌.

ماده‌ی هه‌شته‌م:

ده‌زگاکانی خۆتندنی بالا و لیکۆلینه‌وه‌ی زانستی له‌مانه پتیکدین.

- ۱- زانکۆکانی هه‌رتیم.
- ۲- ده‌زگای په‌یمانگا هونه‌رییه‌کان له هه‌رتیما.

ده‌روازه‌ی دووهم زانکۆکان

ماده‌ی نۆیه‌م:

زانکۆ شوینی ئارامیه (حرم آمین) و مه‌له‌ندی تیشکدانه‌وه‌ی شارستانی و فیکری و زانستی و ته‌کنیکیه له کۆمه‌لداو خاوه‌نی که‌سایه‌تییه‌کی مه‌عنه‌ویی سه‌ره‌خۆیه‌و ئه‌نجومه‌نیک کاروباری به‌رتیوه ده‌با.

ماده‌ی ده‌یه‌م:

زانکۆ له کۆلیجه‌کان و مه‌له‌نده‌کانی لیکۆلینه‌وه‌و هه‌ر داموده‌زگایه‌کی پتویستی تر له بواره‌کانی زانستی تیسۆری و پراکتیکی پتیکدی که به‌پیتی په‌یره‌ویکی تاییه‌تی داده‌مه‌زرتیرین.

ماده‌ی یازده‌یه‌م:

ئه‌نجومه‌نی زانکۆ ده‌سته‌ی زانستی و به‌رتیوه‌رتیبی بالا به‌ له‌ زانکۆدا وله‌م

که سانه پیکدی:

- ۱- سه روکی زانکو
- ۲- عه میده کان
- ۳- هه ردوو یاریده ده ری سه روکی زانکو
- ۴- دوو ئەندام له دهستهی دهرس و تنه وهی زانکو که له لایهن دهسته وه بو ماوهی دوو سال هه لدر برتر درین و دهستی نووی بکریته وه.

مادهی دوو ازدهیم:

نه نچوومه نی زانکو ئەم تاییه تکاری یانه به جی دینی:

۱- تاییه تکاری به زانستییه کان:

- ا- بریار له سهردانی نه خشی و هرگرتن بو خوتندی سه ره تاییه له کولیه جه کاندا.
- ب- بریار له سهردانی نه خشی لیکولینه وهی زانستی کولیه جه کان و نهو مه لیه نه زانستی یانه ی پی یانه وه بهندن.
- ج- بریار له سهردانی نه خشی دایینکردنی پتو بستیه کانی خوتندن.
- د- بریار له سهردانی نه خشی کردنه وهی بهش و لق و مه لیه نه زانستییه کان.
- ه- بریار له سهردانی باسه کانی خوتندن و دابهشکردنیان به سه ر ساله کانی خوتندن له کولیه جه کاندا.
- و- بریار له سهردانی نه خشی دایینکردنی ئەندامانی دهستهی دهرس ووتنه وه.
- ز- به خشی نی پلهی زانستی به ئەندامانی دهستهی دهرس ووتنه وه.
- ح- بریار له سهردانی جیبه جی کردنی نه خشی و هرگرتن بو خوتندی بالا.
- ط- به دوو اچوونی بهرنامه کانی هه لسه نگانندی ئەندامی دهستهی دهرس ووتنه وه.
- ی- بریار له سهردانی بهرنامه کانی خوتندن و دهسکاریکردنیان به مه بهستی چه سپاندنی باری زانستی.

۲- تاییه تکاری به ئیدارییه کان

- ا- بریار له سهردانی نه خشی به یوهندی یه دوو قولیه کانی روشنییری له گهل زانکو دهزگا زانستییه کانی ده ره وهی هه رتیمدا و جیبه جی کردنیان،
- ب- به لیتی به ستن له گهل ئەندامه بیانییه کانی دهستهی دهرس ووتنه وه هونه رکاراندا.
- ج- دامه زاندنی ئەوانه ی دهرس ده لینه وه له خاوه نانی باوه رنامه ی دوکتورا و ماجستیرو هاو تاکانیان.
- د- په سندرکندی (نیفادو ئیعهاره) و موله تی خوتندن له ناوه وه ده ره وهی هه رتیمدا.
- ه- بریار له سهردان و جیبه جی کردنی نه خشی راهینان و مه شق پیکردنی کارگێرانی زانستی و به رتیه بردن.
- و- بریار له سهردان و جیبه جی کردنی نه خشی (میلاک) زانستی و به رتیه به رتیی کولیه و مه لیه نه زانستییه کان.

۳- تاییه تکاری به دارایییه کان

- ا- بریار له سهردانی جیبه جی کردنی نه خشی بودجه ی سالانه و بهرنامه ی

(استیراد) ونه خشه‌ی (استشمار) راسته و خو به ریک‌خستن له گه‌ل لایه‌نه په یوه‌ن‌دیده‌کان له هه‌ر تېمدا.

ب- سه‌ل‌ماندنی برپاره‌کانی لیژنه تاییه‌تیه‌کان سه‌بارته به گوزاندنه‌وه (شطب) و نرخاندن و به‌کرتیدان و فروشتنی مال و مولکی گوزار‌واوه و نه‌گوزار‌وه‌ی زانکو.

ج- برپار له‌سه‌ردانی دوا حساب (الحساب الختامی).

د- نه‌نجو‌ومه‌ن بۆی هه‌یه هه‌ندی له ده‌سه‌لاته‌کانی خو‌ی به‌سه‌روکی زانکو

بسپیری.

مادده‌ی سیازده‌یه‌م:

ده‌بی نه‌وه‌ی به‌سه‌روکی زانکو داده‌م‌زری باوه‌نامه‌ی دکتوری هه‌بی و له‌پله‌ی پرۆفیسۆر یا یاریده‌ده‌ری پرۆفیسۆر دابی و خزمه‌تی له ده‌ سال که‌متر نه‌بی نه‌مه دوا‌ی هه‌لبژاردنی له‌لایه‌ن نه‌و نه‌ندا‌مانه‌ی ده‌سته‌ی ده‌رس و وتنه‌وه له‌زانکو‌دا که‌له‌پله‌ی پرۆفیسۆری یاریده‌ده‌رو به‌ره‌وژوودان و دامه‌زاندنیشی به‌برپاری لایه‌نی په‌یوه‌ن‌دیده‌ار و به‌پیتی یاسا ره‌چاو‌کراوه‌کان و بۆ ماوه‌ی چوار سال ده‌بی.

مادده‌ی چواره‌یه‌م:

سه‌روکی زانکو نه‌م ده‌سه‌لاتانه‌ی هه‌ن.

ا - سه‌رو‌کایه‌تی کردنی نه‌نجو‌ومه‌نی زانکو بانگ کردنی بۆ کو‌یو‌نه‌وه‌ی ناسایی و نانا‌ساییه‌کان و جیته‌جی کردنی برپاره‌کانی و نو‌ینه‌رایه‌تی کردنی زانکو له‌له‌ به‌رده‌م گشت لایه‌نه‌کان دا.

ب- به‌رتو‌بردنی کاروباری زانستی و نیداری و دارایی زانکو به‌پیتی حوکمه‌کانی یاسا و په‌یره‌و برپاره‌کانی نه‌نجو‌ومه‌نی خو‌تندنی بالاو لیکۆلینه‌وه‌ی زانستی و نه‌نجو‌ومه‌نی زانکو.

ج- به‌رتو‌بردنی مال و مولکی گوزار‌وه و نه‌گوزار‌وه به‌پیتی یاسا و په‌یره‌وو رتنامه‌یه کارپیت‌کراوه‌کان.

د - دابه‌شکردنی قازانجی کتیب (عیاده) کان‌ی راویژکاری و ته‌رخانکردنی ۴۰٪ بۆ زانکو که‌ ده‌خریته سنووقیکی تاییه‌تیه‌وه‌و بۆ په‌ره‌پیدانی چالاکییه زانستی و خزمه‌تگوزاری به‌کانی ته‌رخان ده‌کری هه‌روه‌ها دابه‌شکردنی ۶۰٪ به‌سه‌ر کارگه‌رانیدا.

ه- سه‌روکی زانکو بۆی هه‌یه هه‌ندی له‌ده‌سه‌لاته‌کانی به‌عه‌میده‌کان و دوو یاریده‌ده‌ره‌که‌ی خو‌ی و هه‌رکه‌سیک به‌په‌سندی بزانی بسپیری.

مادده‌ی پازده‌یه‌م:

نه‌نجو‌ومه‌نی کۆلیج ده‌سته‌ی زانستی و نیداری و دارایی کۆلیجه‌و له‌مانه‌ پتیکدی:

ا - عه‌میدی کۆلیج سه‌روک

ب- سه‌روکه‌کانی به‌شه زانستییه‌کان و سه‌روکه‌کانی نه‌ندام

لقه زانستییه‌کانی نه‌و کۆلیجانه‌ی به‌شی زانستییان تیدانییه‌.

ج- یاریده‌ده‌ری عه‌مید نه‌ندام

د- دووله وانه‌ بیژه‌ دیاره‌کانی کۆلیج نه‌ندام

که دهسته‌ی دهرس ووتنه‌وه هه‌لیانده‌بژئری.

ه- به‌رتوه‌به‌ره‌کانی مه‌لبه‌نده‌کانی
لیتکۆلینه‌وه‌ی زانستی سه‌ره‌ کۆلیج.

مادده‌ی شازده‌یه‌م:

نه‌نجومه‌نی کۆلیج نه‌م تایه‌تکارییانه‌ به‌جی دینی:

۱- تایه‌تکاریه‌ زانستییه‌کان:

ا- دانانی نه‌خشه‌ی وه‌رگرتن بۆ خۆتندنی سه‌ره‌تایی و بالا به‌پیتی به‌ش یا لقی زانستی و مه‌رجه‌تایه‌تبییه‌کانیان و به‌دوادا چوونی جیبه‌جی کردنیان.
ب- دانانی نه‌خشه‌ی تایه‌تی بۆ لیتکۆلینه‌وه‌ی زانستی ودانان و وه‌رگیران و بلاوکردنه‌وه‌و دابینکردنی پتویسته‌یه‌کانی خۆتندن و نه‌ندامانی ده‌سته‌ی دهرس ووتنه‌وه.

ج- دانانی نه‌خشه‌ی کردنه‌وه‌ی به‌ش و لقه‌ زانستییه‌کان و مه‌لبه‌نده‌کان و پیشنیازکردنی به‌ش و لقی زانستی نوێ یالیتکدانیان یا هه‌لوه‌شانده‌وه‌یان و دابه‌شکردنی به‌رنامه‌کان به‌سه‌ر سه‌له‌کانی خۆتندنا.

د- بریار له‌سه‌ر دانی نه‌خشه‌کانی به‌شه‌ زانستییه‌کان له‌ باره‌ی داوه‌تکردنی پرۆفیسۆره‌ میوانه‌کانه‌وه‌ (الاساتده‌ الزائرین).

ه- بریار له‌سه‌ردانی ناویشانی نامه‌ زانکۆیییه‌کان و دیاریکردنی لیژنه‌کانی تاقیکردنه‌وه‌ی گشتی و سه‌ر په‌رشتکارو به‌شدارو نه‌نجامه‌کانی لیدوان لی زیادکردن و لی به‌لاوه‌نان له‌ باسه‌کانی خۆتندنی بالاو په‌سندکردنی ناوی نه‌وانه‌ی تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ره‌کی (امتحان خارجی) ده‌ده‌ن به‌ش یا لقه‌ زانستییه‌که‌ پیشیازی کردوون.

و- پیشنیازکردنی خۆتندنی بالای نوێ و به‌رنامه‌و نه‌خشه‌کانی سالانه‌یان و هه‌ر کاروباریکی تر که له‌ بره‌گه‌ (ه)ی نه‌م ماده‌یه‌دا نه‌ووتراوه.

ز- بریار له‌سه‌ردانی جیبه‌جی کردنی مه‌شقی پراکتیکی هاوینان بۆ قوتاییان.

۲- تایه‌تکاریه‌ نه‌داریه‌کان:

ا- سه‌ره‌رشتی کردنی کاروباری کۆلیج و بایه‌خدان به‌ چالاکییه‌ زانستی و روشنییری و په‌روه‌رده‌یی و وه‌رزشییه‌ جوړاو جوړه‌کان.

ب- نامه‌کردنی (ملاک)ی کۆلیج له‌ نه‌ندامانی ده‌سته‌ی دهرس ووتنه‌وه‌ی کۆلیج پیش کوتایی سالی خۆتندن له‌به‌ر روشنایی نه‌و پیشنیازانه‌ی که عه‌میدو نه‌نجومه‌نه‌کانی به‌ش و لقه‌کان پیشکشی ده‌که‌ن.

ج- پیشنیازکردنی ئیجازه‌ی خۆتندن له‌ناوه‌وه‌ی هه‌ریمدا بۆ کارگه‌رانی کۆلیج له‌سه‌ر پیشنیازکردنی به‌ش یا لقی زانستی په‌یوه‌نیدار.

د- پیشنیازکردنی گه‌رانه‌وه‌ی نه‌ندامی ده‌سته‌ی دهرس ووتنه‌وه‌ بۆ سه‌رکار له‌سه‌ر پیشنیازی به‌ش یا لقی په‌یوه‌نیدار (ئیجازه‌ و زه‌ماله‌و بعشه‌) بدری به‌نه‌ندامانی.

ه- په‌سندکردنی خوته‌رخانکردنی (تفرغ) نه‌ندامی ده‌سته‌ی دهرس ووتنه‌وه‌

لهناوهو و دهرهوهی هه رتهدا به پیتی پیوانه ره چاوکراوه کان.
و- سه پاندنی سزای (انضباطی) به سه ر قوتابییاندا به پیتی پهیره وو رتیماییه
ره چاوکراوه کان.

ز- سه یرکردنی هه موو نه و کاروبارانهی تر که عه مید بویان دهنتری.
ح- سه ره رشتیی جتیبه جتی کردنی پهیره وو رتیماییه کان سه به رت به کاروباری
زانستی کولیح.

ط- راسپاردن به (انتداب) کردنی نه دمانانی دهستهی دهرس
ووتنه وو (محاضره کان) بو خوتندنی بالا به پیتی ژماره و پتوبستی که به ش و
لقه کان دیاری ده کن.

ی- پیشنیاز کردنی نه خشه پتیه یاندن (تاهیل) ای کارگیری زانستی وئیداری.
ل- پیشنیاز کردنی نه خشه ی پهیره وندی روشنیری دوو قوولی.
م- نه نجوومه ن بوی هه یه لیژنه ی یاریده دهر بو جتیبه جتی کردنی نه رکه زانستی و
ئیداری و دارایی و پهیره ورده بییه کانی پتیکبتی.

۳- تاییه تکاریه داراییه کان:

ا- پیشنیاز کردنی نه خشه ی بودجه ی سالانه و به رنامه ی که ل و په ل
هتینان (استیراد) ای سالانه و نه خشه ی به که رختن (استثمار) ای سالانه.

ب- راسپاردن به پریار له سه ردانی دوو حساب (الحساب الختامي).

ج- په سندرکردنی سیکج و نه خشه و خشته ی (کمیات) ای کارو پروژه تاییه تییه کانی
که له بووجه ی ناسایی و به که رختندا هه ن و حه و اله کردن و به لئین به ستن بو
جتیبه جتی کردنیان به پیتی حوکه کانی یاساو پهیره وو مه رجه تاییه تییه کانی.

د- نه نجوومه ن بوی هه یه هندی له ده سه لاته کانی به عه مید بسپیری.

مادده ی حه فده یه م:

هه ر کولتجیک عه میدیک سه ره کایه تییه ده کا که ده بی باوه رنامه ی
دوکتورای هه بی و له پله ی پرؤفیسور یا پرؤفیسوری یاریده دهر دایب و
خزمه تی زانکوبی به لایه نی که مه وه حه وت سال بی، نه مه دوای هه لبراردنی
له لایه ن نه دمانانی دهسته ی دهرس ووتنه وه له کولیح جدا له وانه ی له پله ی
ماموستا (مدرس) و به ره و ژووردان و دامه زراندنیشی به پرپاری نه نجوومه نی
وه زبران و له سه ر پیشنیازی نه نجوومه ن و بو ماوه ی چوار سال ده بی و نه م
تاییه تکاریه یانه به جتی دینی:

۱- تاییه تکاریه زانستییه کان

ا- چاو دتیرکردنی ره وتی خوتندنی سه ره تایی و بالا و چه س پاندنی به رده و امیی
باری فیکری و پهیره ورده یی و زانستی.

ب- سه لماندنی پیشنیازه کانی به ش و لقه کان.

ج- په سندرکردنی دابه سکردنی باسه کانی حوتندن ویه که وهرزیه کان (الوحدات
الفصلیه) به سه ر نه دمانانی دهسته ی دهرس ووتنه وه و موجازیره کاندان و
پتیکه تانی لیژنه کانی لیدوانی نامه کان و دیاری کردنی کاته کانیان.

د- به جیهینانی گشت ئه و رینمایی و پهیره وانهی سه بارهت به ریتکخستنی کاروباری زانستی و پهروه ده درچوون و ئه و به بارانهش که له نه نجوومه نی کولیکه وه ده رگراون.

۲- تاییه تکارییه ئیداری و داراییه کان:

۱- به جیهینانی ئه و یاسا و پهیره و رینماییانهی په یوه ندییان به کاروباری ئیداری و داراییه وه هه به.

ب- په سند کردنی پیتسنیازه کانی ئه و لیژنانهی له کولیکه دا پیتکهاتون.

ج- په سند کردنی ناو نووسی قوتابییان بۆ خویندنی سه ره تاییه و بالا.

د- په سند کردنی کرپن و هینان (استیراد) ی که لو په لی تاقیگه یی و پیتوستیه کانی ترو گۆفارو کتیب.

ه- په سند کردنی به خشینیی خه لات به که سانی ده ره وهی زانکۆ له سه ر راهینان ده رس ووتنه وه له کولیکه دا و سه ره رشتی کردنی نامه کان و به شدار بوون له لیژنه کانی تاقیکردنه وهی سه ره تاییه لیژنه کانی لیدوان به پیتی یاسا ره جا و کراوه کان.

و- په سند کردنی کۆرینی ناو نیشانی هونه ری و ئیداری له چوارچیه (میلاک) ی سه لمتینراوی کولیکه دا و به پیتی حوکمی یاسا و پهیره و رینماییه کان.

ز- ریکه وتن له سه ر گوازتنه وه و ته نسیب کردنی کارگه ران له ئەندامانی ده سته ی ده رس ووتنه وه و هونه ری و ئیداریه کان له سنووری کولیک و فه رمانگه کانی زانکۆ دا وای سازکاری (تنسیق) له نیوان هه ردوو لای گوزاتنه وه که دا به مه رجی له لایه ن سه رۆکایه تی زانکۆ وه په سند بکری.

ماده ی هه ژده یه م:

به شی زانستییه که (وحده) ی زانستییه بنچینه یی خویندنی بالا یه و نه نجوومه نی بهش له لایه ن سه رۆکه که یه وه به رتیه ده بری که دوا ی هه لیزاردنی له لایه ن ئەندامانی ده سته ی ده رس ووتنه وهی به شه وه به برپاری سه رۆکی زانکۆ داده مه زری به مه رجی په ی له له پرۆفیسۆری یاریده ده ره که متر نه بی و نه نجوومه ن ئه م تاییه تکارییه به جتی دینی:

۱- لیدوانی به رنامه کانی خویندن و (مفردات) ه کانی و کتیه کانی خویندن و پیتسنیاز کردنی گۆرین و به لاوه نانیان له بهر تیشکی نامۆزگارییه کانی ده سته ی ده رس ووتنه وه دا.

۲- پیتسنیاز کردنی پیتوستیه کانی بهش له ئەندامانی ده سته ی ده رس ووتنه وه و هونه رکاران و پیتسنیاز کردنی داوه تکردنی پرۆفیسۆری میوان.

۳- برپار له سه ردانی پرۆژه ی ئه و لیکۆلینه وه زانستییه کانی له لایه ن ئەندامانی به شه وه پیتشه که شکران و پیتسنیاز کردنی ریتوشوینی مسۆگه ر کردنی ته و او کردنیان و ئه مۆزگاریکردنی یاریده دانی چاپکردنی لیکۆلینه وهی زانستی و کتیبی دانراو و هه رگێردرا، و بایه خدان به لیکۆلینه وه کانی قوتابییان و دا بینکردنی پیتوستیه کانی جیه جتی کردنیان.

۴- جیه جتی کردنی برپاره کانی نه نجوومه نی کولیک.

- ۵- پیکهپیتانی لیژنه‌ی په‌روه‌ده‌یی وزانستی به‌پیتی پیتوستی به‌ش.
- ۶- سه‌ره‌رشتی کردنی ره‌وتی ده‌رس ووتنه‌وه وشیوازه‌کانی و په‌ره‌پیدانیان و نه‌رکه‌کانی نه‌ندامانی ده‌سته‌ی ده‌رس ووتنه‌وه وکارگره‌رانی تری به‌ش و کاروباری زانستی قوتاییان له‌ساله‌جیا جیاکانی خویندن‌دا له‌رتیگی سه‌ره‌رشتی کردنی زانستیانه‌ی به‌رده‌وامیانه‌وه.
- ۷- به‌دوادا چوونی پیشکه‌وتنه‌ زانستییه‌کان له‌بواری زانیاری و زانستیداو ریتماییی کردنی نه‌ندامانی ده‌سته‌ی ده‌رس ووتنه‌وه بو‌نو‌تکرده‌وه‌ی به‌رنامه‌و باسه‌کانی خویندن به‌شپوه‌یه‌ک که له‌گه‌ل‌ئو پیشکه‌وتنه‌ زانستی و ته‌کنولوجیه‌دا بگوئجی
- ۸- سپاردنی هندی له‌ده‌سه‌لاته‌کانی به‌سه‌روکی به‌ش.

ماده‌ی نۆزده‌یه‌م:

نه‌نجومه‌نی به‌ش یا لق له‌سه‌روک و ژماره‌یه‌ک له‌نه‌ندامانی ده‌سته‌ی ده‌رس ووتنه‌وه پیکدی، که له (۱۲) زیاترو له (۷) که‌متر نه‌بن به‌مه‌رجی پله‌یان مامۆستا (مدرس) و به‌ره‌وژووری و نه‌گه‌ر‌ئو ژماره‌یه‌ له‌پله‌ زانستییه‌ دا‌داین نه‌بوو ده‌کرئ هه‌ندیکیان به‌پله‌ی مامۆستای یاریده‌ده‌ر (مدرس مساعدا) بن و به‌پیتی له‌پیشترینه‌بیان.

ماده‌ی بیستم:

ده‌سته‌ی ده‌رس ووتنه‌وه له‌زانکۆکان و ده‌زگادا له‌مانه‌ پیکدی.

- ۱- پرۆفیسۆره‌کان.
- ۲- پرۆفیسۆره‌ یاریده‌ده‌ره‌کان.
- ۳- مامۆستا‌کان.
- ۴- مامۆستا یاریده‌ده‌ره‌کان.

ماده‌ی بیست و یه‌که‌م:

- ۱- ده‌بی‌ئوه‌ی به‌مامۆستای یاریده‌ده‌ر داده‌مه‌زری یا ئو له‌قه‌به‌ی پیده‌به‌خشری باوه‌رنامه‌ی ماجستیر یا هاوتاکه‌ی هه‌بی.
- ۲- نه‌گه‌ر مامۆستای یاریده‌ده‌ر له‌ماوه‌ی چوار سالدا له‌روژی دامه‌زراندنییه‌وه نه‌خرايه‌ پله‌یه‌کی به‌رزتره‌وه‌ ده‌بی بگو‌بیریتسه‌وه بو‌ده‌ره‌وه‌ی خویندنی‌بالا به‌مه‌رجی گوازته‌وه‌که‌ی ره‌زامه‌ندیی نه‌نجومه‌نی کۆلیج و نه‌نجومه‌نی زانکۆی له‌سه‌ری.

ماده‌ی بیست و دووه‌م:

- ده‌بی‌ئوه‌ی به‌مامۆستا داده‌مه‌زری یا ئو پله‌یه‌ی پیده‌به‌خشری به‌کی له‌م دوومه‌رجه‌ی تیدا‌بی:
- ۱- باوه‌رنامه‌ی دوکتۆرای دانپیدا‌نراو یا هاوتاکه‌ی له‌رووی زانستییه‌وه هه‌بی یا باوه‌رنامه‌یه‌کی زانستی یا هونه‌ری یا ته‌کنیکی یا پیشه‌یه‌ی له‌و تاییه‌تکارییانه‌دا هه‌بی که باوه‌رنامه‌ی دوکتۆرای تیدا‌نادری یا باوه‌رنامه‌یه‌کی هاوتای له‌رووی زانستییه‌وه به‌مه‌رجی ماوه‌ی خویندن بو‌وه‌رکرتنی ئه‌م

باوه‌رنامه‌یه له‌سێ سالی دوای وه‌رگرتنی باوه‌رنامه‌ی سه‌ره‌تابی که‌متر نه‌بی.

۲- مامۆستای یاریده‌ده‌ر بێ له‌یه‌کێ له‌ زانکۆکان یا ده‌زگای په‌یمانگا هونه‌رییه‌کاندا بۆ ماوه‌یه‌ک که له‌سێ سال که‌متر نه‌بی و له‌وماوه‌یه‌دا به‌لایه‌نی که‌مه‌وه دوو لیکۆلینه‌وه‌ی بایه‌خداری بلاوکردبیتته‌وه کۆششیتکی باشی له‌ده‌رس ووتنه‌وه‌دا کردبێ.

مادده‌ی بیست و سێهه‌م:

ده‌بێ ئه‌وه‌ی به‌پله‌ی پرۆفیسۆری یاریده‌ده‌ر داده‌مه‌زری یا ئه‌و پله‌یه‌ی پێده‌به‌خشری له‌ده‌رس ووتنه‌وه‌دا له‌پله‌ی مامۆستادا بووبێ له‌یه‌کی له‌ زانکۆکان یا ده‌زگای په‌یمانگا هونه‌رییه‌کاندا بۆ ماوه‌یه‌کی که له‌ چوار سال که‌متر نه‌بی و به‌لایه‌نی که‌مه‌وه سێ لیکۆلینه‌وه‌ی بایه‌خداری بلاوکردبیتته‌وه.

مادده‌ی بیست و چاره‌م:

ده‌بێ ئه‌وه‌ی به‌پله‌ی پرۆفیسۆر داده‌مه‌زری یا ئه‌و پله‌یه‌ی پێده‌به‌خشری مه‌رحه‌کانی برگه‌ی (۱) ی مادده‌ی (۲۲) ی تیدا بن و به‌لایه‌نی که‌مه‌وه شه‌ش سالی له‌پله‌ی پرۆفیسۆری یاریده‌ده‌ردا به‌سه‌ر بردبێ و له‌و ماوه‌یه‌دا کۆششیتکی دیاری له‌ده‌رس ووتنه‌وه‌دا کردبێ به‌لایه‌نی که‌مه‌وه سێ لیکۆلینه‌وه‌ی ره‌سه‌ن و داھیتراوی بلاوکردبیتته‌وه.

مادده‌ی بیست و پینچه‌م:

به‌ده‌ر له‌حوکه‌کانی مادده‌کانی پێشوو ده‌کرێ خاوه‌نی باوه‌رنامه‌ی دوکتۆرای دانپیدا‌نراو یا هاوتاکه‌ی له‌رووی زانستیه‌وه له‌زانکۆدا به‌پله‌ی پرۆفیسۆری یاریده‌ده‌ر له‌سه‌ر پێش‌نیازی نه‌نجومه‌نی زانکۆ دا‌به‌زری نه‌گه‌ر هه‌مان ماوه‌ی ده‌رس ووتنه‌وه‌ی له‌زانکۆکانی ده‌ره‌وه‌ی هه‌رێمدا هه‌بووبێ و به‌سه‌رکه‌وتوو له‌ده‌رس ووتنه‌وه‌دا ناسرابێ و لیکۆلینه‌وه‌ی زانستی بایه‌خدارو داھیتراوی بلاوکردبیتته‌وه.

ده‌روازه‌ی سێهه‌م

ده‌زگای په‌یمانگا هونه‌رییه‌کان

مادده‌ی بیست و شه‌هه‌م:

ده‌زگایه‌ک به‌پیتی ئه‌م یاسایه داده‌مه‌زرتیری پیتی ده‌وتتری (ده‌زگای په‌یمانگا هونه‌رییه‌کان له‌هه‌رێمدا) و مه‌لبه‌نده‌که‌ی له‌شاری هه‌ولێر ده‌بی.

مادده‌ی بیست و چه‌وته‌م:

ده‌زگاکه له‌و په‌یمانگایانه پێکدێ که له‌بواره‌کانی خۆبندن هونه‌ریی دوای خۆبندن ناماده‌یی و هاوتاکانیدا پسپۆرن و که‌سایه‌تیه‌کی مه‌عنه‌ویی هه‌یه و بۆی هه‌یه نامۆزگاریی کردنه‌وه‌ی په‌یمانگای نوێ یا هه‌له‌وه‌شان‌دنه‌وه یا له‌یه‌ک‌دانیا‌ن بکا له‌هه‌رکاتدا به‌پتوبست زانرا.

مادده‌ی بیست و هه‌شته‌م:

۱- نه‌نجومه‌نیک ده‌زگا به‌رتوه‌ ده‌با که پێکدێ له‌سه‌رۆکه‌که‌ی و عه‌میده‌کانی

په پیمانگانگان و نوټنه رانی و هزاره ته په یوه ننداره کسان له وانه ی بلایه نی که مه وه له راده ی به رتیه به ری گشتی دان و له دیار یکر دنیاندا کار مه ندی و پسیوژی له لایه ن سه روکی نه نجوومه نی و ه زیران ه و بؤ ماوه ی دوو سال دهب و ده شی نوټ بکر ټتوه ، هه روه ها نوټنه رتیکی هه لټر ټردراو له لایه ن ده سته ی دهرس ووتنه وه ی هه ر په پیمانگایه ک بؤ ماوه ی دوو سال.

۲- نه نجوومه نی ده زگا نه و تاییه تکاری و ده سه لاتانه به جی دینی که به نه نجوومه نی زانکو سپیتر دراو ن به شیوه یه ک که له گه ل بارو دوخی ده زگا بگوئجی و بوشی هه یه هه ندی له ده سه لاتنه کانی به سه روکی ده زگا بسپیتری.

۳- تاییه تکاری چوټی تیبی بریاره کانی به پیتی ماده (۱۳ و ۱۴) ی نه م یاسایه ده بی.

ماده ی بیست و نهم:

۱- نه وه ی به سه روکی ده زگا داده مه زری دهب باوه رنامه ی دوکتورای هه بی و پله ی زانستی له پرؤفیسوژی یاریده دهر که متر نه بی و له کار مه ندان و پسیوران بی و له لایه ن نه ندامانی ده سته ی دهرس ووتنه وه له وانه ی له پله ی ماموستای یاریده دهر و به ره وژوورن هه لټر ټردرا بی.

۲- سه روکی ده زگا هینده ی نیش په یوه ندی به کاروباری ده زگاوه هه بی ده سه لاتنه کانی سه روکی زانکو به جی دینی و بوی هه یه هه ندی له ده سه لاتنه کانی به عه میده کانی په پیمانگانگان یا هه ر که سی به په سندی بزانی بسپیتری.

ماده ی سیپه م:

په پیمانگانگان له لایه ن نه نجوومه نی په پیمانگاو به رتیه دهر بی و ده بیته ده سه لاتی بالای و له عه میدی په پیمانگاو سه روکی به ش و لقه کان پیکدی که هه مان تاییه تکاری و ده سه لاتنه کانی کولتجی زانکو کانی دهب به شیوه یه ک که له گه ل بارو دوخی په پیمانگانگان بگوئجی و بوی هه یه هه ندی له ده سه لاتنه کانی به عه مید بسپیتری و تاییه تکاری به کانی و چوټی تیبی بریاردانی به و شیوه یه دهب که له ماده (۱۶) ی نه م یاسادایه .

ماده ی سی ویه که م:

۱- دهب نه وه ی به عه میدی په پیمانگانگان داده مه زری له پله ی ماموستاو به ره وژووردا بی دوا ی هه لټر اردنی له لایه ن ده سته ی دهرس ووتنه وه ی په پیمانگاو به بریاری نه نجوومه نی و ه زیران له سه ر ناموژگاری نه نجوومه ن و بؤ ماوه ی چوار سال دهب .

۲- عه میدی په پیمانگانگان نه و ده سه لات و تاییه تکاری یانه ی عه میدی کولتجی دهب که له م یاسایه دا دیار یکر او ن و به شیوه یه ک که له گه ل نامانجه کانی په پیمانگانگان بگوئجی .

ده روزه ی چواره م چند حوکمیکی گشتی و کوتایی

ماده ی سی و دووه م:

۱- نه ندامانی ده سته ی دهرس ووتنه وه پله زانستی به کانیان و هه موو نه و مافه نایان ده مینت که له م یاسایه دا یاساکانی قرو په ره و رینماییه کانیاندا هه ن جگه

له سهر مووچه (مخصصات) ی خۆتهرخان کردن له حاله تی (ته نسیب) یا ترخانکردنیاندا بۆ فه زمانیک له نهنجوومه نی خۆتدنی بالا و لیکۆلینه وهی زانستی یا مه لبه نده کانی زانکۆکان و ده زگای په میانگا هونه ریه کان و وه زاره تی په روه رده و نه و ماوه هه شیان به خزمه تی زانکۆیی بۆ مه به سستی زیاده ی سالانه و پله به رزی و خانه نشینی بۆ حساب ده کری.

ب- نه دماهی ده سته ی دهرس ووتنه وه له حاله تی دامه زرانندیان یا گوازنه وه یاندا بۆ فه زمانیک له دهره وهی ده زگاکانی خۆتدنی بالا دا مافی پایه به رزی زانستی (الترقیه العلمیه) یان ده مینی نه گهر مه رجه پتویسته کانیان تیدابتی جگه له مه رچی دهرس ووتنه وه.

ماده ی سی و سیه م:

۱- نه م کاروبارانه به په یه ره دیاری ده کرین.

۱- مه لبه نده کانی لیکۆلینه وهی زانستی له زانکۆکان و کۆلیجه کان و ده زگای په میانگا هونه ریه کان و تاییه تکاری و کاروباره زانستی و ئیداریه کانیان.

ب- به شه کانی فه زمانگه کانی خۆتدنی بالا و تاییه تکاریه کانیان و به شه کانی مه لبه نده کانی زانکۆکان و ده زگای په میانگا هونه ریه کان.

ج- کاروباری په یه ندیدار به وه رگرتنی قوتابییان و گواستنه وه یان.

۲- به رتیماییه ک که نهنجوومه نی خۆتدنی بالا و لیکۆلینه وهی زانستی ده ریده کا نه و کاروبارانه دیاری ده کرین که په یه نه دییان به نامۆژگاریکردن ورئ نیشان دانه وه هه یه له رووی زانستی و په روه رده یی و کۆمه لایه تی و فیکریه وه و یاریده دانیان له رووی مادی و مه عنه و ییه وه و رتیکه سستی چالاکیی نابه رنامه یی و تاقیکردنه وه کانیان و نه رکیی سه رشاینان و رتیکویتکییان و ناردنیان بۆ (بعشه و زماله) و هه رشتیک که په یه نه دیی به کاروباره کانی تری زانستی و په روه رده ییه وه هه یی و رتیکه سستی موله تی خۆتدن (الاجازه الدراسیه).

ماده ی سی و چواره م:

۱- دادگاکان نابج نه م جوړه داوایانه (دعوی) ببینن که دژ به زانکۆو ده زگای په میانگا هونه ریه کان یا کۆلیج و په میانگا کانیان ده کرین و په یه نه دییان به وه رگرتن و گوازنه وه و تاقیکردنه وه یا نه و سزایانه وه هه یه که له سه ر دهرنه چوون و شتی تر دهره هق قوتابییان ده درتین نه نیا زانکۆو ده زگای په میانگا هونه ریه کان مافی یه کالاکردنه وهی نه و شکاتانه یان هه یه که له م کاروبارانه ده وه شینه وه و به رتیماییه ک دیاری ده کرین که نهنجوومه نی خۆتدنی بالا و لیکۆلینه وهی زانستی ده ریده کا.

۲- دادگاکان نابج داواکانی هه لسه نگانندی باوه رنامه و پله ی زانستی عیراقی و بیانیی دوای پله ی خۆتدنی یاسایی و داواکانی به خشیانی له قه ب و باوه رنامه ی زانستی شانازی ببینن.

ماددهی سی و پینجهم:

زانکۆکان و دهزگای پهمانگا هونه‌رییه‌کان بۆیان هه‌یه له تاقیکردنه‌وه زانستییه‌کان و پراکتیکه زانستی و تاقیگه‌یی‌کانیان و راهیتانی قوتابییاندا سوود له هه‌موو داموده‌زگا پسپۆره‌کانی فه‌رمانگه‌کانی هه‌رێم بیهێن و له‌سه‌ر ئەم فه‌رمانگه‌یانەش پتویسته که کاریان ئاسان بکه‌ن و یاریده‌یان بدن.

ماددهی سی و شه‌شهم:

هه‌ردوو یاریده‌ده‌ری سه‌رۆکی زانکۆ به‌پریری نه‌نجوومه‌نی وه‌زیران و له‌سه‌ر پشینیازی نه‌نجوومه‌نی زانکۆ داده‌مه‌زرین و نه‌رکه‌کانیان به‌پیتی رینماییه‌ک دیاری ده‌کرتین و ده‌بێ به‌لایه‌نی که‌مه‌وه له‌پله‌ی پرۆفیسۆری یاریده‌ده‌ردا بن.

ماددهی سی و هه‌وتهم:

- 1- بۆ هه‌ر کۆلیجیک یاریده‌ده‌ریکی عه‌مید به‌پریری سه‌رۆکی زانکۆ له‌سه‌ر نامۆزگاریی نه‌نجوومه‌نی کۆلیج داده‌مه‌زری.
- 2- بۆ هه‌ر پهمانگایه‌ک یاریده‌ده‌ریک به‌پریری سه‌رۆکی ده‌زگا و له‌سه‌ر نامۆزگاریی نه‌نجوومه‌نی پهمانگا که داده‌مه‌زری.

ماددهی سی و هه‌شته‌م:

زانکۆکان و ده‌زگای پهمانگا هونه‌ریی یه‌کان ده‌به‌خشرین له‌ ره‌سمی گوهرگی هه‌موو نه‌و شمه‌ک و که‌ل و په‌ل و جیه‌زانه‌و پارچه‌کانیان و شمه‌کی به‌ده‌گ و تاقیگه‌یی و نامیری روون کردنه‌وه و فیلم و بلاوکه‌راوه‌و کتیب و چاپه‌مه‌نی هه‌ینراو له‌ ده‌ره‌وه‌ له‌ چوارچێوه‌ی پرۆژه‌و تایبه‌تکاریه‌کانی خۆیندن دا که خزمه‌تی به‌سته‌کانی ده‌به‌خشرین.

ماددهی سی و نۆه‌م:

- 1- نه‌نجوومه‌ن بۆی هه‌یه په‌یره‌وی پتویست بۆ ئاسایی جیه‌جێ کردنی هوکمه‌کانی ئەم یاسایه‌ پشینیاز بکا.
- 2- کاره‌هیچ ده‌قیق ناکرێ که‌له‌گه‌ل هوکمه‌کانی ئەم یاسایه‌دا ناکۆک بێ.

ماددهی چه‌لم:

ده‌بێ نه‌نجوومه‌نی وه‌زیران هوکمه‌کانی ئەم یاسایه‌ جیه‌جێ بکا.

ماددهی چه‌له‌م:

ئەم یاسایه‌ له‌رۆژی بلاوکردنه‌وه‌یه‌وه له‌ رۆژنامه‌ی ره‌سمیدا کاری پێده‌کرێ.

جوهر نامق سالم

سه‌رۆکی نه‌نجوومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق